

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PART HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben.			
Egy évre . . .	10 kor. — fill.	Egy évre . . .	16 kor. — fill.
Fél évre . . .	5 . . .	Fél évre . . .	8 . . .
Negyed évre . . .	2 . . . 50	Negyed évre . . .	4 . . .
Egy óra . . .	1 . . .	Egy óra . . .	1 . . . 70
Egyesszám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **Hj. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

32%

Az 1903-ik év költségvetésének 60%-os póttadójavaslatát az idén 32%-ra zsugorodva ringatja rózsás álmokba Debreczen adófizetőit. A költségelőirányzat deficitje a multakkal szemben szerénységével lepi meg a közönséget s a nyilvánosság szócsöve: a sajtó, vállvergetve méltatja a főszámvevő ur sikerét, természetesen a részletek megismeréséhez kötvén végleges ítéletét.

Én nemcsak nem zárkozom el a becsületes igyekezet méltánylásától, nemcsak üdvözlöm a főszámvevő ur józan, hasznosra törő munkásságát, hanem ismerve minden üdvös eszme iránti fogékonyságát, már ezuttal vetem fel azokat a kérdéseket, a melyeknek megoldása már a most benyújtott költségelőirányzat elintézésénél lehetséges. Ujat nem akarok mondani, mert azok a jövedelmi források, melyekre reá mutatok, már régebb idők óta kijelölvék és csak e források kihasználásának sürgetésére szoritkozom.

Az 1903-ik évi költségvetés tárgyalása alkalmával reámutattam arra az óriási károsodásra, mely a várost a piaci és vásári díjszabás rendezetlenségéből folyólag éri. Mig Magyarország nagyobb városai a piaci árusoktól naponként beszédett dijjakban 100—100 ezer kor. s még ennél is jó-

val több jövedelmetszednek, addig Debreczen „vásárhelypénzből és piaci kofák, bérkocsisok stb. helypénze“ címén 40.239 korona bruttó bevétellel elégszik meg, a mely a beszéds kiadások számításba vétele nélkül is alig valami és a költségvetést legfeljebb 4 1/2% póttadótól menti meg. — Ezzel szemben:

Szeged	78.704	kor.	82	fillér.
Kecskemét	99.261	„	32	„
Temesvár	184.675	„		
Pécs	138.000	„		
Miskolcz	51.000	„		
Arad	74.474	„		
Pozsony	64.000	„		
Kassa	86.000	„		

tiszta bevétellel

birt a felsorolt címeken az 1901. évben. Ezek a számok világosan igazolták, hogy egy jogos, méltányos jövedelmi forrása a városnak évtizedek óta teljesen kihasználatlanul hagyatott és a közgyűlés utasította is a főszámvevőt, hogy a piaci díjszabás rendezésére dolgozzon ki és tegyen javaslatot a közgyűlésnek. Tudom, hogy a főszámvevő ur javaslata elkészült s azt is tudom, hogy annak adatai alapján a felsorolt címeken 60.000 korona többlet várható, mely összeg a póttadó 7 1/2%-os leszállítását eredményezné. Ámde a javaslat a belügyminisztérium hanyagsága miatt elintézés nem nyert,

mert az egy évvel ezelőtt felterjesztett piaczrendtartás még mindig nem nyert kormányhatósági jóváhagyást s ha magára hagyja a tanács ennek az ügydarabnak az elintézését, akkor — miután kétségtelenül csak rendezett piaczokon lehet a díjszedés sikerrel keresztül vinni — elesik a város az 1904-ik évben is a 60.000 korona jövedelmi többlettől. A tanácsnak sürgős kötelessége tehát ép úgy, mint más fontos kérdéseknél a piaczrendtartás elintézését keresztül hajtani és a jóváhagyás leérkezése után a piaci díjszabás letárgyalásával a költségvetést a polgárság érdekében megjavítani!

A másik kiaknázatlan jövedelmi forrása a városnak a vámjövedelem. A házi kezelés drágasága és patriarchális engedékenysége teljesen devalválja ezt a bevételi címet. Mindnyájunk meggyőződése, hogy a vámok bérlet utjáni kihasználásánál legalább 50.000 korona bevételi többlet jutna a házi pénztárnak és a magánvállalkozó legalább megmutatná, hogyan és miként kell ezt a jövedelmi forrást kiaknázni a jövőben, ha a házi kezelésre visszatérni óhajtának. Senkinek sincs jogában a várostól ezt a jövedelemtöbbletet elvonni azzal az üres kifogással, hogy a bérlet a polgárság zaklatásával jár, mert a bérlet feltételét a tanács állapítván meg, ezekben lehet gondos-

Lápok — madarak.

Irta: **Lakatos Károly.**

II.

Természetesen, a mocsarak pusztulása, a vizivadak mind nagyobb fogyatékosága s végre tökéletes elfogyása, maga után vonta a láp fejedelmi vadainak végleges eltűnését is s ma már irmagnak sincs belőlök.

A láp még sinylödött egy ideig s néha néha, ha a Tisza árja megfutotta hullámtengerével a rét nagy tereit, hát a régi vadász eldorádó is fölötté felejthetetlen képét egy hangyányi időre, de azután beállt ismét a már megszokott sinylödő állapot s végre a kikerülhetetlen végelpusztulás.

De eközben még néha sok jó napja volt a vadásznak, mert szegény szárnyasaink mindvégig hűségesen ragaszkodának az ősi bölöső dagványos tereikhez.

Még 1891. év augusztus havában, mikor pedig a láp haldoklásainak utolsó perzeit élte már, felejthetetlen barátom Török János budapesti főkapitányal s még néhány szenvedélyes nimródal annyi vadat lőttünk

itt egy nap alatt, hogy csak a kiválogatott javát egy erős ember alig bírható el. Délutáni huzáskor a kacsák és sneffalkák ugyszólván egymást érték, úgy hogy néha egészen belezavarodtunk a nagy sietésbe és kapkodásba.

Kacziány Ödön festőművész barátunk ki tanulmányok tétele végett ez alkalommal szintén — habáresak rajzónnal — velünk tartott, egészen oda volt a nagy csodálkozástól az általa még soha nem látott nyüzsgő szinte egymást érő madarsokadalom lattára s bizony — a vázlat könyve üresen maradt.

Pompásan mulattunk rajta, midőn — egy szénaboglya tetején trónolván, sikerültebb magasbalövesünket hatalmas „Vivát Viktória!“ kiáltással üdvözli, míg végre belerekedt.

Ez az év utolsó volt azokból, melyek alatt a sorvasztó enyészet pusztító ereje az utolsó munkát végezé a láp zülő életén. Szaradt, fogyott egyre, végre a hosszú sinylödésnek az elmaradhatatlan halál lett a vége: elfogyott tisztára egy cseppig, minden vize. A nádját — sását letarolták, fölétették, részint pedig a marha gázolta le; a földjét disznók turták fel minden irányban,

végre pedig az eke vágott barázdákat a testébe, mely csontkeményre vált az alföldi nap sorvasztó hévsugarai alatt s ma már szöcskét vadászik a libegő vércse, a kultúrának ez a tolakodó madara, a helyén.

Az a már említett, mintegy 150 holdnyi sinylödő, csenevész náddal kerített sikkó, mely megmaradt a régi nagy mocsárból a tulajdonképeni láppal csak egy „fok“ által összekötött viz vala.

Ma már — úgy látszik — ennek is megvannak számlálva a perczei. Rém hosszú, csivirgős—csavargós csatornával, mely egész a Tiszáig nyulik, hozta összeköttetésbe az indzsellér—furfangja egy csoda nagy vaspipa révén, mely annak idejében kiszipakol minden fölösleges és nem fölösleges vizet a teknőjéből, melyből egyébiránt nemcsak a vad, hanem a halféle is kívánczik kifelé nagyon, sehogy sem érezvén jól magát a a gyufaszagu oldat Kneip—medicinának való levében.

Még a szívós szárcsák és vöcskők is elhagyogatták rendre. Évről évre mind kevesebb van ezekből is. A kacsák egyáltalában nem szereti a szárcsa meg éppen berug

zkodni a jogos érdekek megvédéséről. Persze a mai jogtalan előnyök, szabadságok megszűnnek, de ezt nem panaszolhatja fel senki, mert a jószágtartó és fuvarozó polgárság nem is igényelheti és nem is igényli azt, hogy a többi adófizetők rovására neki jogosulatlan előnyök biztosítsanak, vagy az ő javukat szolgáló visszaélések elnézessenek.

Ha első és főkötelessége a városi tanácsnak, hogy a város háztartásában az egyensúlyt megteremtse, akkor vasmarokkal és erélylyel kell elhárítania azokat az akadályokat, a melyek most jövedelmi források teljes kihasználása elé gördülnek. Mindent el kell követnie, hogy az 1904-ik év költségvetését a kinálkozó 110.000 korona minimális bevételi többletet javítsa, mert ezzel a 32%-os pótdóelőirányzat 20%-ra csökkenthető.

Elég nehezek az idők. A megélhetés gondja ott borong az emberek homlokán. Ha lehet egy redőt elsimítani, ne ülünk tétlenül összetett kezekkel, hanem markoljunk bele a heverő ügyekbe s vigyük azokat megoldás felé.

Dr. Freund Jenő.

A „máramarosi zsidókról“.

Irta: dr. Hamvai Lajos.

IV.

Egy új iskolatípust kell teremteni: a zsidó iskola típusát. Ha valaki elgondolja mi a végcél, a mit elakarunk érni, az körülbelül megalkothatja magának a fogalmat arról az iskoláról. A szemléltetés kedvéért ismétlem a célt. A cél az, hogy az orthodox zsidóságnak azt a részét, a mely szív befolyás alatt lelkületével, külső viselkedésével, életmódjával nemcsak hogy a

vizétől s bolond kedvében olyan kuruttyolásokat visz véghez, minőt soha semmi lép szárcsától nem hallottam még.

Hanem furesán megis változott itt minden már! viz, környezet és tájék egyaránt! Az ugynevezett „kultur“ szele, mozgalmá maga idomai és alakjaival, uralkodik az el-tüntetett őstermészet romjain.

Az ősi poezis fejbe van verve alaposan.

A maradék tó északi csücskénél kimagasló gyönyörű ligetből, mely egykor Szeged város egyedüli földesurai, a Kárászok, híres fáczánosa volt — most fáczán — kisasszonyok és kakas urfiak helyett czingár ficsurók és emeletes „kalapokkal“ diszesített (?) emberkisasszonyok „lejtnek“ elő divatos szerelmi nótákat sikoltva . . .

A liget mélyéből, honnét egy magas hotel tekintene ki a tóságra — ha tudna, a még magasabb fáktól, melyek előtte ágaskodnak, áthallik a katufrékos horgosi hangszok fülethasogató muzsikája, amelyhez Vas Imre ispán uram másfélmázsás komondora szolgáltatja a nagy bőgőt helyettesítő rettentő kiséretet.

. . . Rigók, fülemilék irtózza hallgatnak el, kacsák, bakesók pokolegyháza felé igyekeznek a nagy zenei műélvezet hatása alatt, csak a vörös ficzkók, a görbehátu

nyugoti civilizáció elől elsáncolta magát, hanem a zsidóság valódi szellemétől is eltávolodott, közelebb hozzuk a nyugathoz, a magyarhoz és a zsidóhoz. Erre pedig a módot úgy kell megvalósítani, hogy az ő bizalmatlanságát különösen abban a tekintetben kell mindjárt a kezdetén a dolognak eloszlatni, hogy valakinek az a törekvése volna, hogy őt a töle leghevesebbnek tartott hitétől megfossza.

Az iskolákat tehát ezeknek az elveknek szem előtt tartásával kell szervezni. Az iskolának e szerint olyannak kell lennie, hogy abban a világi tudományok elemei mellett intenzív héber tanítás folyék és pedig nemcsak a tudományosság, hanem a vallásosság szempontjának a figyelembe vételével.

Megkonstruálok ime az iskolát. Megkezd az iskolát az 5 esztendő zsidó gyermek, a ki reggel-este egy-egy fél vagy egész órára csak azért megy be, hogy ott az imákat könyvnélkül megtanulja. A zsidók különös gondot fordítanak arra, hogy a gyermek már korán megkezdje és megszokja az imádkozást és az egyes alkalomkor elmondandó rövid áldásokat. Ennek a gyermeknek elmondandó a jelentését. Könyvből semmit sem tanulnának. Ez tehát olyan előkészítő osztály volna.

A 6 évet betöltött gyermekekkel kezdődnek a rendes tanítás.

A magyar írás-olvasás, héber írás-olvasás, a beszéd és értelemgyakorlat volna a bevezetések.

A későbbi évfolyamokban az volna a cél, hogy a magyar nyelvnek az anyagját szerezzék meg, nem pedig a nyelvtannak formalizmusát. A magyar históriát olyan alakjában tanulnák, hogy az egyrésztől feltüntesse, hogy a magyar nép ősi históriájában és mondáiban mennyi hasonlóság van a bibliával, más részről, hogy annak kapcsán a zsidóságnak e hazában való históriáját is megismerjék. A magyar is törzsekre oszolva foglalta el a hazát; Álmos csak meglátta az ígért földjét mint Mózes, de a hazát Árpád foglalta el, mint Josua.

Nekünk is voltak filiszteusaink a német és Bizancz képében, voltak római legigazóink a török képében, Szolmán a mi

gémek a nádas szélén — filozofálnak komolyan tovább is . . . Nekik mindegy, akár-hogy van is, csak hal legyen, a viz el ne bucsuzzék a talpuk alól . . . E közben a nap lemenőben; az ég szegélyéről bucsuzkodva tekint el a vidék felett, aranyat, csillogó diszt szórva gazdagon a szép ligetre s a tükrös vízre egyaránt. Az esti szellő előbuvik a füvek közül s enyelegve, danolázva szökel tova, megüti a lombot, belesikkant az erdőbe, a nádasba, elsodorja pajzánkodva az elkésett méheket a bőlöntő virágok nyitott kelyhéről . . .

Az első csillagok kigyulnak . . .

Elérkezett volna a lép szárnyas világának az a mozgalmas esti élete, mely a gázlángok kigyultával a nagy világvárosokat is annyira jellemzi.

Csak hogy most már üresen állnak a tóság sűrű nádrejtjei, nem igen hat onnét ki semmi mozzanat, legfeljebb egy-két itt cseppent szárcsa s más valami jelentektelen vizimadár nyelvel bele olykor a fülelő nagy csöndességbe.

Valóságos holt tengerré vált a nagy tükrös víz, melyben a futkosó báránfyellegek visszatekintő képei látszanak a kelő hold méla világában.

Olykor egy-egy denevér csapong vagy siklik zegzugosan a nádak felett, mintha

Tituszunk, Mohács, Buda eleste a mi templomunk pusztulása.

Fél kell tüntetni e történelem tanításában, hogy a magyar királyok alatt és a magyar faj körében mindig vendégszeretetre találtak a zsidók és ha elnyomók akadtak, azok mindig idegenek voltak.

Meg kell tanítani a polgári kötelességek elemeire, a főbb törvényekre; sőt megyei szabályrendeletekre.

Fél kell venni a tanítandók közé a nemzetgazdaság elemeit, a melyekből megtanulja, hogy a nemzetek és egyének boldogulásának az utja produktív munka. Sőt ezt a gyakorlatban meg is kell szeretetni az elemi iskolákkal kapcsolatos gazdasági és háziipari oktatással.

Máramarosban például taníttatnám a vadfakulturát és gyümölcsenyésztést, a korsárfonást és megismertetném annak értékesítési forrásaival is.

Oktattatnám az állattenyésztés főbb elveire és a rét művelésére.

Ne gondolják, hogy mindezekkel túlterhelnék a zsidó fiut! Különb ez iskolánál teljesen szakítani kellene az osztályrendszerrel. Itt a gyermekeket a szerint kellene csoportosítani a mint tudnak és haladnak és nem a szerint, hogy hány évig, vagy hanyadik osztályban járnak.

A héber tanítás anyagját itt nem akarom részletezni, a ki zsidóul tudni akar, annak a bibliát és kommentárjait ismernie kell. Itt csak azt akarom kiemelni, hogy végső cél az volna, hogy a héberrel való fordítás magyar nyelvre történjék. Ez csak ezen a vidéken volna új dolog, másutt már rég meg van. Így például Szatmár városában maga az orthodox hitközség állított fel olyan talmudiskolát a hol a talmudot (nemcsak a bibliát) magyarra fordítva tanulják.

Mindennek tetéjébe az egész iskolában vallásos szellem uralkodnék.

Ennek az iskolának nem az volna a célja, hogy középiskolára előkészítsen, ép azért arra nem is kvalifikálna. Az iskolakötelezettség az előkészítő tanfolyamon felül 4 évre terjedne; de maga az iskola 6 évfolyamos volna, úgy, hogy abba 12 éves korukig járhatnának a gyermekek.

Természetes, hogy olyan tanítók kel-

forgószél ragadná tova. Más semmi eleven-ség, semmi mozzanat nincs, a hang is ritkaság.

A békák is olyan lassan hűmögögetnek, mintha egymás közt beszélgetnének valami titkosat . . . A távolból rókaugatást kapkod át a fuvalom: „Kau, kau-kau-kau“ . . . Nyulat hajt a felszántott lápokon keresztül. Az ispán ur komondora bőffent rája egyet-egyét.

Az emberi mozgalom zajának is vége szakad mindenfelé, csak még néhány elke-seredett Kneipiasta gázolja a csatakat nagy buzgósággal, míg a derek löpiécák ki nem szalajtják őket rendre, a békanyálás mediczinákól.

Lassanként átlátszó, lenge esti ködbe, a holdfény bizonytalan világosságába burkolódik be az egész táj minden zeg-zuga, míg lassan-lassan lehanyatlik a nagy égi korong és sötétség lesz az ur a föld felett.

Ekkor egyszerre csak titokzatos, busongó szózatok hatnak el a fülhöz . . . Fájdalmas bucsuzkodása ez az idegenbe térő szárnyas népnek, a mint a fekete sötétben tova lengenek a magas régiók jeltelen utjain.

lenek, akik a zsidó tudományokban is teljes jártassággal bírnak és a kik a zsidó ritusnak megfelelően viselkednek.

Nem kell attól tartani, hogy ilyen tanítóknak szükiben volnánk. Eleinte talán meg kellene elégedni a kisebb képesítéssel; rövid idő alatt bőségben volnánk a teljesen megfelelő tanítóknak.

A rabbi-képzést új alapokra helyezném. Nevezetesen egy 6 osztályú polgári iskolának megfelelő iskolai típust teremtenék. Ide járnának a buherék, akik a rabbi elébe járnak és akik rabbik, vagy a fentebb vázolt elemi iskolák tanítói akarnak lenni.

Ez iskolában nem annyira a természet-tudományokra, mint humaniorákra kellene a fősúlyt vetni.

Bőséges irodalmi tanítás, a melynek a magyar mellett a hébernek tág mező jutna, volna az oktatás gerincze.

Mint hogy a héber kommentárok között számos filozófus van, a ki a világ irodalmában is számot tesz, meg kellene ismertetni az azokkal rokon filozófiáit is iskolákat.

Ilyen fentebb vázolt iskolát kettőt állítanék fel, egyet Huszton, egyet Pozsonyban, mert e két községben van a legtekintélyesebb jesiva (talmudiskola),² és egybe egybe 300 tanuló is jár.

Itt ismét ki kell emelnem azt, hogy ennek az iskolának nem akarnék középiskolai jelleget adni és ahhoz képest ez semmi egyéb nem kvalifikálna, mint rabbi- és zsidó tanítói állásra.

E szerint tehát ebben is megfelelő vallásos szellemnek kell uralkodnia és tantervében olyan beosztásnak kell lennie, hogy a talmudi tanulmányok folytatását ne gátolja.

A ki ezt az iskolát kellő eredménnyel elvégezte és bizonyítja, hogy pap mellett káplánkodik, az jogot szerezzen arra, hogy mint tabori káplán szolgálhasson.

Ezt az iskolát természetesen nem lehetne kötelezővé tenni minden buherre, de ki kellene mondani, hogy senki rabbi és a fenti iskolákban tanító a jövőben nem lehet, a ki ez iskolát kellő eredménnyel el nem végezte.

Az innen kikerült rabbik azonban teljes kongruában részesülnek.

Rövid idő múlva zsufova lesznek az iskolák és annak javát fogja látni az állam, a társadalom és vallásos zsidóság.

Már most csak az a kérdés, hogy k állítsa fel és ki tartsa fenn ez iskolákat? első sorban a hitközségeknek volna kötelességük az elemi iskolák szervezése: azok a felsőbb iskolákat pedig az orthodox zsidóságnak kellene felállítani. Ámde, hogy éppen ezek a hitközségek milyen szegények és ez a zsidóság mennyire szervezetlen, azt mindenki tudja. Másrésztől éppen azt a szellemet akarnák megváltoztatni, a mely most ur ezen az egész felekezeti töredéken: azokra tehát nem támaszkodhatunk.

Az államé marad tehát itt is a kezdeményező és intézkedő tevékenység. Joggal ez ellen kifogást tenni nem lehetne. Az állam a másfelekezeti iskolákra aránylag sokkal többet áldoz, mint a mennyibe ezek az iskolák kerülnek. Belátom azonban, hogy politikai és finanziaális okokból az állam egyszerre ilyen különleges kulturális célra igen tetemes összeget maga nem áldozhat. Meg kell tehát találni a megfelelő formát, hogy a kormány a hazai zsidóságot az akciókba vonja bele. Ha jól tudom, már van is Budapesten éppen hasonló célra valamely egyesület és alap. Ez alapított Körösmezőn egy zsidóiskolát a tölem kontemplálhoz hasonló szervezettel. Én megvagyok arról győződve, hogy erre a célra nagyon tekintélyes adakozások történnének.

Némely alapokat, a melyeket zsidók tettek felekezeti iskolák létesítése végett, az alapító vagy jogutódaik hozzájárulásával ide lehetne felhasználni és erre a célra fordítanák az 5%-os iskolaadót. Itt nyílnék tér a zsidó intelligencia tevékenységének és én jól tudom, hogy az ezt az ügyet szívvel-lélekkel felkarolná.

Hogy ezen iskoláknak külön kormányzó tanácsot és tanfelügyeletet kellene szervezni, az nagyon természetes, valamint arra is súlyt vetek, hogy az iskolák maguk állami jellegűek legyenek. Vannak még részletkérdések, a melyeknek taglalásába nem akarok bocsátkozni. Ugy is annyira megnőt a téma a kezem alatt, hogy egész szállóirat (brosúra ad normam szálló ige) lett belőle. Bárha oda szállna, ahol meg van a hatalom annak a megvalósítására!

Délutáni levél.

(Az ásványviz adóról.)

Roncsik Lajos főszámvevő, Debreczen város fináncz minisztere, mint az egyik laptársunk írja, újabb adónemet fundált ki; sőt rövid időn belül mára közgyűlés elé is viszi a kis üzletet. Az ásványvizet akarja megadóztatni. Hát módjával mehet is ez. Ugy értem, hahogy a hazai ásványvizet mentve hagyja ezen legújabb fajta debreczeni adótól.

Hisz ezen adó nélkül is patika drágán juthatunk a borral, vagy anélkül is kellemesen üdítő, egészséges honi ásványvizekhez, melyeknek az idegenből hozott ásványvizekkel is erős versenyt kell szenvedni. Ha már minden áron újabb adót akar a tisztelt főszámvevő ur, a külföldi ásványvizekre rövjon lehető magas fogyasztási adót; mert hazánk az egész világon leggazdagabb a kiváló gyógy- és üdítő ásványvizekben, nagyon helyes tehát, hogy a ki a honi vizek közül nem talál inyére valót, sőt külföldi ásványvizet kortyoskodik, fizesse meg ezen nem dicsérhető szenvedélyét. Ellenben a honi ásványvizeknek adóztatásával hagyjon fel a főszámvevő. Méltányolja, hogy egy-egy ilyen honi forrás vállalat hány szegény honfitársunknak nyújt napi kenyeret. Ne riasszuk el tehát az ásványviz fogyasztásától a közönséget, különösen itt Debreczenben, a hol az egészséges ivóviznek a nélkül is hiányában vagyunk. Azomban ha mindenáron hasznos, üdvös újítást akar teremteni a mi városi fináncz miniszterünk, fundáljon ki okosan olyan adó nemet, a mely a városi és egyéb pálinka mérést sújtja; mert a tüzesvíz nyavalyája napról-napra megdöbbenőbben fertőzti a köznépet, sőt Burger Péter orvos barátunk pikáns leleplezése szerint még zsurozó hölgyecskéink is élvezetesen mártogatják rózsás nyelvecskéjüket az édes pálinkába . . .

Szabad Hajdu.

NAPI HIREK.

Megindult a motorkocsi.

Debreczen-Hajdu Nánás és Tisza Lökig tervezett motoros kocsiforgalom ma reggel kezdődött meg. Az első vonat egy csinos, sárgára festett, kényelmes motorkocsiból állott, melyhez egy rendes III. osztályú vasuti kocsit volt csatolva. Az utasok, kik elég nagy számmal voltak, érdeklődéssel szemlélték a motorkocsit, amelynek napjában többszörös járatai bizonyára nagyban emelni fogják a forgalmat. Az utiköltség még a rendes, később azonban, ha a forgalom emelkedik, lejjebb szállítják.

Aranytoll.

Érdekes hírt kaptunk Mezőtúrról. Egy izraelita uri család a következőleg tüntette ki a turi egyház érdemes lelkipasztorát, nt. Turgonyi Lajos ev. ref. lelkészét neve napján. — A Schreiber család részéről (Schreiber Pal hamvai felett tartott beszédeért) egy igen szép remek kivitelű értékes dobozba zárt aranytollat kapott. Használja sokáig jó erőben az aranytollat — azt kívánjuk.

Ujfalussy József dr. ünneplése.

Városunk jóhírnevű, modern felszerelésű kórházának jelenlegi, s volt orvosai s tisztviselői a mai napon ünnepelték meg csendesen, zajtalanul szeretett főnökük, Dr. Ujfalussy József kórházi igazgató főorvos 25 éves köztisztviselői működésének évfordulóját. Mindnyájunk előtt ösmeretes, hogy ezen intézetünk, mely az emberiség szenvedéseinek gyógyítására s enyhítésére szolgál, jó hínevét s magas színvonalra emelkedését a legnagyobb részben a jelenlegi igazgató főorvos bölcs és fáradhatatlan ügybuzgalmának, s messze vidékeken, egész a fővárosig kiterjedő nagy szaktudásának köszönheti. Kórházunk orvosai s tisztviselőikara főnökük irnti tiszteletök jeléül az ez időszerint távol levő jubilánst, ki iránt ragaszkodások s tiszteletök kifejezése gyanánt, közel jövőben más irányban is kifejezést akarnak adni, most a következő sürgönyvel üdvözölték:

Dr. Ujfalussy József Ujtátráfured Európa szálló. Mélyen tisztelt Igazgató Ur szeretett főnökünk. Kórházunknál eltöltött 25 éves igazgatói működésének évfordulója alkalomával, mi e kórház jelenlegi és volt orvosai, továbbá tisztviselői kik az ön gondterhes, fáradtságos, kitartó és lelkiismeretes — munkasága mellett szerény tehetségünkkel az emberiség szenvedéseinek enyhítésére törekvő humanus működésében támogatói voltunk és vagyunk, a mai napon szívvel-nyelvel azt kívánjuk, hogy a Mindenhátó még sok éven keresztül adjon erőt, egészséget önnek arra, hogy igazgatói állásában a társadalomnak úgy mint eddig, továbbra is disze s hasznos polgára lehessen. Adja az ég, hogy kedves családjának az Isten sokáig éltesse. Minket pedig, kik legjobban tudjuk, hogy kórházunk jelenlegi jó hírneve, s mindenirányu magas színvonalra emelkedése az ön 25 éves működésével van összefüze, kik e miatt önt és más kiváló tulajdonsága mellett nemes hivatásban továbbra is igyekszünk lankadatlanul hiven és szeretettel támogatni, tartson meg előttünk nagyrabecsült jó indulatában és kedves barátságában. Debreczen, 1903. szeptember 1. Dr. Horváth, Dr. Csikos, Dr. Somogyi, Dr. Hutiray, Dr. Katona, Dr. Kovácsics, Wisky, Sinay, Nyikos, Hepke,

Gaszner, Megyery, Dr. Kenézy, Dr. Hütter, Dr. Czakó, Dr. Brunner, Dr. Kiss, Dr. Láng, Dr. Kenyeres.

Esküvő.

Farkas Bertí mátai biztos bátyánk bájos és szép leányának, Ilonkának, ma esküszik örök hűséget Balogh Elemér álmosdi földbirtokos. Esküvő után a fiatal pár Álmosdra utazik.

Ellenőrzési szemlék.

A közös hadsereg tartalékosainak ellenőrzési szemléjét Hajdumegyére nézve a következő napokra tűzték ki: Debreczenben okt. 12—16. Szoboszlón okt. 7—9. Kabán okt. 1—6. Hadházon szept. 30-tól okt. 2-ig. Nánáson okt. 7—9. Dorogon okt. 11—12. Bősörményben október 13—16. Egyeken és Csegén okt. 17—19. Balmazújvároson okt. 21—22.

Feloldott zárlatok.

A központi főszolgabíróság Tiszacsege és Hajdusámson községeket feloldotta a marházárlat alól. Balmazújvárost pedig, melyet csak párnappja nyilvánítottak vérszentes területnek, újból vesztegzár alá helyezte.

Innét-onnét.

Szerkesztőségünk saját külön és kedves „Lujija“, a változatlan burbarát Zoltai ma reggel azon hírrel köszöntött be szerkesztőségünkbe, hogy szemtanúja volt, a midőn az első motoros kocsik megindult Hajdunánásfelé. Ezen kijelentése után pedig belefogott a reggeli újságok böngészésébe és hiában kéreltük, hogy írjon valamit a sárgára festett motoroskocsiról, ez a megátalkodott kálvinista ember, egyetlen betávetésre sem volt hajlandó... Így fajul el a telivér újságíró is! Ó Luji! Luji! Szégyeld magad! Egészen el-leveltári molyosodtál a nemzeti város kerges kenyere. Vagy talán nem is olyan kerges az a kenyér?

Lapunk más helyén Debreczennek legújabb és legifjabb nótafájt mutatjuk be. Az erős tehetségű fiatal költő munkatársunk: Gyökössi Bandi jogász 25 szebbnél-szebb magyar nótát szerzett össze, melyet Lengyel nevű diaktársa meg is zenésített... Magyariknak és Rác Karesinak figyelmüket hívjuk fel ezen szebbnél-szebb huszonöt magyar dalra, a mely díszes kiállításban jelent meg és Debreczenben a nemes és nemzeti Csáthy uramék könyvkereskedésében kapható... A szép szerzeményt az egyik legszebb, legkedvesebb debreczeni urleánynak, Békéssy Ilonka kisasszonynak ajánlottak a zseniális ifju szerzők, a kiket, lapunk más helyén, mint Debreczen legújabb és legifjabb nótafájt mutatunk be. Csokonaink dalvirágos lelke meghihlette őket.

Diákjaink egészségtől duzzadt, napégette arcczal kerülköznek elő a falvakról, a jóvidékről. Megkezdődtek az iskolai beiratások. Most még minden diákurfának legszebb reményekkel tele a tarisznyája. Vajha a valóság is beváltaná azokat. Szívemből kívánom kedves diáköcsém! Hozott Isten benneteket Debreczenbe. A falusi élet hamvát ne törölje le lelketekről a nagyváros poros szele!

nemes Portörő Kelemen.

Elbucsuztak Angelottiék.

Elbucsuztak; sőt most már tényleg el is mentek a derék Angelotti igazgatóék. Ma járt bucsuzkodni a szerkesztőségben a derék Angelotti igazgató, a ki fájó szívvel bucsuzik a kedves debreczeni közönségtől. Mi már a nyári Debreczent el sem tudjuk képzelni a derék Angelotti igazgató és jeles művész társasága nélkül. Azért a szíves viszontlátás reményében bucsuzunk tőlük.

A légszuszvilágítás fejlesztése.

Mióta a légszuszvilágítást a város házi kezelésbe vette, azóta a légszuszvilágítás folyton fejlődik városunkban. Egyik utcát a másik után látják el az elkészített terv szerint lámpákkal. A világítás fejlesztésének legfőbb akadályát a várost körülvevő fűcsőhálózat lefektetését is eszközölték már. A nyugati oldalon már teljesen készen van a fűcsővezet és most már a keleti oldalon lefektetendő nagy köröső munkalatai is a befejezéshez közelednek. Most még csak az van hátra, hogy a vasuti hidon át fektessék le a fűcsövet és ha ez meglesz, ezzel az egész város körül lesz véve a nagy fűcsővel. A tavasz óta különben 4500 méter hosszúságban fektettek le új mellék csöveket és eddig 95 új lámpát állítottak fel ez évben.

A költségvetés a tanács előtt.

Az 1904-ik évi költségeloirányzatot, melyet lapunk tegnapi számában ösmertettünk, ma délelőtt vette tárgyalás alá a tanács. A tanács örvendetesen vette tudomásul, hogy a pótdadó apadt. A főszámvevő jelentésében különben azt is kilátásba helyezi, ha a piaci helypénzszedés szabályoztatik és egyéb kilátásba helyezett üdvös reformok megvalósíthatnak, az esetben nem lesz egy krajczár hiány sem és így megszabadul a város a pótdadótól. A tanács a költségvetést elfogadta.

Emlékezés Püspöky Imréről.

A debreczeni színháznak volt jeles tagjáról, Püspöky Imréről, elhalálózása alkalmából, a következő szép sorokat olvastuk a „Pesti Hirlap“-ból: Ismét meghalt egy színész, kinek nevét ritkán olvastuk a szenzációs művészi diadalokról dicséretet zengő újságokban, de akinek egyszerű nevét nagyon jól ismerték annak idején a magyar színészvilágban. Püspöky Imre, kit példaszóba illő szerénysége, egyszerű igényei, ifjúkori diadalainak színhelyéhez való makacs ragaszkodása, nem engedtek, hogy beledobja a sors a művészi élet ragyogóbb gyakorta a reklám vagy dobbal dolgozó világba, hogy a művészi tehetség ugynevezett jobban való érvényesítése kiesalja a vidéki színházak színpalái közül, hogy azután a magasan repülő hír szárnyai vigyék szerte az ő egyszerűen nemes színművészetének dicséretét. Pedig nagy volt ez a művészet, erős alapokra, az igazságra fektetett s a legfőképpen magyar. A Szathmáry Árpádok, Szentgyörgyi Istvánok, Hadai Sándorok közül való volt az a vén művész, aki mint Debreczen kis házacskával, szőlőskerttel bíró polgára hunyt el e hó 26-ikán. Sirjára nagy művészek bizonyára nem küldenek fölös számmal koszorút, pedig épen azok egyike-másikától érdemelné meg legjobban, mert akarva, nem

akarva tanító mesterük volt az ő természetes játékművészetével már akkor, mikor a verismus elméletét nem igen bonczolgatták a kritikusok, mikor a gidófalvi Jancsó Pál sokáig árván hagyott szerepeit a debreczeni régi, péterfia-utcai színházban egy 17—18 éves suhanc színész játszotta nagy diadalaok közt, az akkori s mindmáig színházi szabó színpadra termelt, színpadon nevelt fia: ifj. Püspöky Imre, akit 1849-ben Feleki tartott Nagybanán a keresztvize valamelyik színházi próba után. Ott nőtt a gyerek a kulisszák között nagyra. Mert nem voltak akkor színészakadémiák s azok közül nem egy, akik a magyar nyelv és kultúra szolgálatában olyan sokat küzködtek, sok-sok nélkülözések közt ott kezdte a pályáját a színfa ak közt, koppangatva elsőben is a mai villanyos világító készülékeket csak igen mérsékelt módon pótló fagygyertyákat, melyek egyébként is nagy szerepet játszottak a színészetben s megolvastva a mai maszklomosó vazelint is pótolta. Püspöky Imre, mint a társaság legügyesebb dédelgetett gyermekszereplője, voltaképpen játszott a színpadon, amióta két szót értelmesen ki tudott mondani s a hatvanas évek végén, mikor a debreczeni kőszínház megnyílt, már híres komikusa volt a fiatal Rösler István igazgatása alatt működő s rövidesen 10.000 forintnyi deficitet produkáló színtársulatnak. (A deficit egy részét a ruhatár, diszlettár fedezte, a nagyobbik részét az öreg Rösler, dúsgazdag pesti polgár, fizette ki.) Ebben az időben valamire való magyar komikus szerepet művészileg megjátszani Püspöky kivül el sem tudott volna képzelni a debreczeni közönség, a melynek 40 esztendőn keresztül játszott a vén színész, bár az utóbbi időben vegképpen cserbenhagyta az alakító művész legdrágább kincse: a memoriaja. De kisebb szerepekben egész a múlt évig játszott és emellett pedig, mint ügyelő szolgált a színháznak, melynek amolyan öreg butora volt, mint az egykor országos híru és sokat kölcsönkért Tékozló-féle diszlet darabjai. Püspöky, mint Zsiga cigány (Cigány), Peleskei notárius, Gelecséri pusztabíró (Sárga esikő) egyike volt a legnagyobb magyar színészeknek. Később a Csiky darabok híres szerepeit épen olyan bravúrral játszotta, mint annak idején a Szigligeti alakjait. — De talán legnagyobb mint Gonosz Pista volt a „Falú rossza“-ban s a régi magyar népszínművek káplár és őrmester szerepeiben. Valami csodás horizü, recsegő, — mint egyik kritikusa megjegyezte — tubák-színu hangja volt. Enekhanga nem lévén, operettben csak játékszerepeket játszott s Verő Györgyné Margó Celiával egymásután huszonkétszer játszották el Debreczenben, még most is emlegetett diadalok közt, a Nebántsvirágot, melynek őrnagya Püspöky művészi alakításban hódított. Püspökyt többször kinnálták meg szerződéssel a Népszínház-tól, Éva alatt nagy sikerrel vendégszerepelt is, de Debreczentől nem akart megválni Blaha Lujza egykori partnere és tanítómestere. — Utolsó nagy sikerét is Blaha Lujzával aratta, amikor az a debreczeni közönségtől bucsuzott. Azóta egyre hanyatlott Püspöky művészi ereje, megölte a bohéme élet — úgy mint Nyilassyt, Hadadit.

Egyetemi tanár és a könnyü muzsa.

Az Ellenzékből olvassuk ezt a jóizü apróságot egy kolozsvári egyetemi tanárról, a ki nyáron át a fürdőidény alatt, a könnyü muzsával is barátokozik. Ime így van a pajzán barátokozás története megírva:

Új és jó állapotban levő legújabb kiadású ódon Tankönyvek

valamint mindenféle iskola író és rajzszerék kaphatók László Albert és Társa (Hegedüs S. és Sándor I.)

iskolai könyv- és tanszerkereskedésében Debreczenben, főpiacz, a kistemplommal szemben.

Hát bizony a Muzsa előtt egy egyetemi tanár is csak olyan, mintegy ötödik gimnázista, ki szerelmes Miczibe, a kis utca sarkon. Ellent nem állhat neki, ámbátor fejében van a szumir arkeologia, meg Magyarország történelme összes dátumaival. Lám, amint végig sétál a szovátai fekete tó galagonyás partjain, magyar historiai adalékok helyett rimék keringenek a fejébe, a mit a vidám professzor rá is pöndörít egy képes lapra és meneszti ide Kolozsvárra egyik jóbarátjának. A kérdéses verset, mely a tudós tanár agyából kipattant, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy bemutathatjuk olvasóinknak. Ad nótám: Londonban hej . . .

Gazdag Erdélyünk sóstavakban
Látogatott is egy nehany
Bár köztük több is esalhatatlan,
Mint Szováta oly ninesen ám.
Itt ringnek-rengnek a legszebb lányok,
Gyönyörű keblü rózsaszalok
Milói itt a láb, a kar.
Hát mit a vizár eltakar . . .

Ebből tetszik látni, hogy a tudomány felment papjai sem idegenkednek a könnyebb poézistól. Nem ám. Mert hej . . .

Milói itt a láb, a kar
Hát mit a vizár eltakar . . .

Zarandoklat a Rákóczi sirjához.

Az a terv, hogy a magyar hazafias polgárság köréből zarandoklat induljon II. Rákóczi Ferenc sirjához, az egész országban nagy lelkesedést keltett. Máris több százan jelentkeztek s a zarandoklat október 10-én indul Konstantinápolyba. A zemplénmegyei függetlenségi párt elnöke Székely Albert ma tudatta a zarandoklat rendező bizottságával, hogy a zemplénmegyei függetlenségi párt deputációt küld Konstantinápolyba, hogy Rákóczi sirjára a párt nevében koszorut tegyen. Részt vesz a zarandoklatban az egyetemi ifjuság is. Az ifjusági elnökök elhatározták, hogy Thaly Kálmán dr. és Vambéry Ármán elnöklésével induló Rákóczi zarandoklattal egyidőben, szintén zarandoklatot vezetnek le Konstantinápolyba, azonkívül föl hívják az összes magyar főiskolák ifjuságát, hogy kegyeletük kifejezésül tegyenek koszorut Rákóczi sirjára.

Elveszett gyűrű.

A Darabos-utca elején elveszett egy karika és egy kékköves gyűrű, a becsületes megtalálót kéri a tulajdonos, egy szegény özvegy asszony, hogy tegye azokat be a collegiumi kapusnál, hol tisztességes jutalomban fog reszesülni.

Egy csodaember halála.

Egy angol író fantasztikus, de tudományos alapon nyugvó regényében van szó a „láthatatlan ember“-ről. A regény hőse, aki nagy tudományú kémikus, fáradságos kísérletezések után olyan szert konstruál, amely amint élő vérrrel keverik, teljesen átláthatóvá teszi a vért, majd a keringés folytán a húst és a csontokat is. Szintelen valamivé varázsolja, mint a levegő. Komoly tudósok is foglalkoztak már e kérdéssel s hogy a „láthatatlanság“ nem éppen lehetetlen dolog, arra volt élő példa is. Bizonyos Count Orloff nevű ember, aki ugyan nem mesterséges, de a természet kifürkészhetetlen játéka folytán lett, ha nem nem is egész testében, de részben láthatatlan, illetve átlátszó. Ez a Count Orloff most halt meg Teplitzben s annak idején a berlini és a lipcsei egyetem orvosprofesszorait is sokat

foglalkoztatta. Teste ugyanis átlátszó volt. Elnyomorodott, vézna tagjai valami sajátos áttetsző anyaggal voltak kitöltve, hogy például lába szárán keresztül egészen jól meg lehetett látni, hogy a mögéje tett óra mennyit mutat. Ez a szerencsétlen ember gyomorrákban halt meg. Holtteste számára külön koporsót kellett csináltatni, amelyben ülő helyzetben pihen. A lipcsei egyetem tudományos czélokra meg akarta szerezni a halottat, de nem lehetett, mert impresszáriója, aki még élt, városról városra járt vele, tul sok pénzt kért érte; másrészt pedig a halott elszállítása is nagy nehézséggel járt volna.

Bizalom Pap Zoltánnak.

A hazafiság tüze sehol az országban nem lobog tisztább lánggal, mint a szabócsi nép szívében. Históriaink tanúsága szerint ezen a földön egyik küzdelemből a másikba mentek át a hazafiak s temérdek vér folyt el a nemzet nagy jogaiért, igazaiért. És ez a nép ma is kurucz. A kuruczvirtus irányítja minden cselekedetében Rákóczy-Bocskay-Kossuth népe ez, mely előtt szent a nagyok emléke s eszméiknek megvalósításával akarják tisztelni emléüket. A tiszalöki választókerület polgársága imponans számban jelent meg a fővárosban a katonai javaslatok ellen tiltakozó küldöttségek között. Az óta nagy, nevezetes események játszódtak le a magyar politika színpadán. Két kormány is megbukott, Pap Zoltán, a kerület általános nagy népszerűségnek örvendő képviselője pedig a Ház asztalára tiz darab ezerkoronás bankjegyet tett le, amelylyel őt el akarták hallgattatni. Az ország minden részéből üdvözölték ekkor Pap Zoltánt, kerületének választói közül is sok százan keresték fe üdvözléssel, de egyetemesen még nem üdvözölte a választókerület polgársága. A sürgős mezei munka elvonta néhány napra őket, de mihelyt időt nyertek, azonnal értekezletre hívták össze a kerület polgárságát s vasárnap nagy, imponans népgyűlést tartottak Tiszalök főterén. A büdszentmihályiak, tiszapolgáriak, rakamaziak és a kerületnek minden községéből hosszú kocsisorban, lobogókkal vonult fel a polgárság Tiszalökre. A főterén, a Kossuth-szobor előtt volt a népgyűlés. 7-8 ezer ember gyülekezett össze a falvakból, Kossuth Ferenczet meg Pap Zoltánt lelkesen éljenezve jöttek a népgyűlés színhelyére. Négy órakor nyitotta meg a gyűlést Veress Ferencz a kerület függetlenségi pártjának közbecsülésben álló elnöke. Ekés szavakkal vázolta a függetlenségi párt parlamenti küzdelmét a katonai követelések ellen, a nemzet jogaiért is. Elmondja, hogy mikor nem tudtak megörni azt a nemzeti ellentállást, melyet a függetlenségi párt vezetett, meg akarták vesztegetni a függetlenségi képviselőket. A gyalázatosságot Papp Zoltán leplezte le. (Lelkes éljenzés.) Ezért a hazafias, nemes cselekedetért elismerésünket köszönetünket és hálaikat nyilvánítjuk a mai népgyűlésen. (Éljenzés.) Az elnöki megnyitó után Homolay Gyula, a kerületi függetlenségi párt egyik népszerű vezére, a párt jegyzője lépett az emelvényre. Elmondja a Szápáry-féle vesztegetés történetét. Pap Zoltánon akarták megkezdeni a vesztegetést, de ő letette ezt a pénzt a Ház asztalára. Többre becsülte a haza érdekét saját jóvoltánál, leplezte a vesztegető bandát. Azt akarták, hogy elhallgasson, de ő nem hallgatott el, hanem olyat kiáltott, hogy a Héradváry kabinet beadta lemondását. Tiszteség háramlik erre a kerületre Pap Zoltán eljárásából. Arról a Pap Zoltánról, aki kerületét oly nagyon szereti (Ugy van! Ugy van!), aki az országgyűlés tárgyalásainak szenteli minden idejét, aki szembeszáll a hatalmasokkal — inkorrekt dolgot sohase

fogunk feltételezni. (Viharos, lelkes éljenzés.) Ajaolom, hogy becsületes eljárásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon a népgyűlés Papp Zoltánnak. (Lelkes éljenzés.) A népgyűlés viharos lelkes, hosszantartó éljenzéssel fogadta el az indítványt s tudomásul vette az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot. Homolay Gyula tovább folytatta ezután előadását és szép szavakkal indítványozta, hogy Kossuth Ferencznek a pártelnökség újabb elfoglalása alkalmából üdvözlő felirato küldjenek. Kossuth volt és Kossuth lesz mindig — hangoztatta a szónok — a politikában világító fátyánk. Komoly, szép beszédjének hatása alatt az egybegyűltekk lelkesedéssel ünnepelték Kossuth Ferenczet. A központi választmányt alakították meg megs az előadó Homolay Gy. további kitarításra buzdította a pártot. Beszédjét éljenzéssel fogadta a népgyűlés. Ezután Kapusi Daniel (Eszlár) hazafias, hatásos beszédet mondott, Bodzás Mihály pedig versben magasztalta Pap Zoltánt. Veres Ferencz zárószavai után a nép a Himnusz énekelte el s ezzel a népgyűlés véget ért. A népgyűlés után ősi magyar szokás szerint aldomasra gyűlte össze Pap Zoltán választói s itt aztán szébbnél-szebb felköszöntők hangzóttak el. Veress Ferencz Pap Zoltánra üritette poharát. Serfler Gyula szép szavakkal Homolay előadót éltette. Homolay Purjesz Lajost köszöntötte fel, a ki a tiszalöki választókerület függetlenségi polgárait éltette. Bagdy János nagyon szép beszédben ünnepelte Meszáros Istvánnak, a párt egyik jeles, fáradságos vezérfiának és pénztárosának érdemeit. Homolay pedig Béni József tiszalöki pártelnököt éltette. Lelkes tüzes beszédet mondtak még: Tóth György, Szilvassy János, Zakány Imre, Szathmáry Károly tiszapolgári tanító és még számosan. A népgyűlés bizalmi feliratát népes küldöttség fogja Pap Zoltánnak átnyújtani.

Csehek a „Gotterhalte“ ellen.

Nemesak minalunk, Csehországban se szeretik a „Gotterhalte“ t. Morva-Budvitzen például, ugy jelentik Znaimból, kifütyölték és lehurrogták a tüzoltók bandáját, amikor az osztrák császárhimnusz fujva vonult be a városba. Érdekes, hogy ez az ellentüntetés elő volt készítve és a helyi lap nyíltan felszólította a lakosságot, hogy fütyölje ki és hurroga le a „Gotterhalte“-t. Hogy egyébként ez a hír se szűkölködjék ez eféle hírek hagyományos pointje nélkül megjegyezzük még, hogy a znaimi jelentés szerint a rendőrség ez ügyben megindította a vizsgálatot.

Stone Alex bankirodáját

Széchenyi-u. 19 sz. alá (bejárat Simonffy-u. 20.) helyezte át. **Törlesztés** és mindenféle kölcsönök legelőnyösebben eszközöl.

A Gyökössy Endre nótái.

(És egy ifju magyar zeneszerző sikere.)

Sok nótakedvelő ember panaszkodik mostanában, hogy immár az igazi magyar négdalnak magva szakadt. A mi szép: mind régi, a mi új: mind fanyar. Van ebben valami igaz. Az újabb időkben annyi gyalázatos kornyikálás eresztődött szelnek, annyi kintornás záp-nóta kinezta halálra a jobb érzésű lelkek fülét, hogy az ember hajlandó rosszabb pillanataiban még megtagadni is annak a fának létezését, a mely a világhírű sirva keczagó magyar dalokat teremtette.

Azonban nem kell kétségbeesnünk. Nem halt meg a magyar nóta! Nem dőlt ki, nem száradt ki a magyar nép nótafája, bár Dankó Pista koporsóba zárta is hege-

dűjét. Épen a napokban adott ki Dóczy József tiz eredeti magyar dalt, öt busongót, öt pattogót; bizonyágául annak, hogy ez a kedvelt dalszerző még ezután teremt meg legszebb alkotásait. És a nép számára veszi, magáénak ismeri el ezeket a Dóczy nótákat.

Most ujabbán két fiatal, de nagy tehetségű ember bocsátja országga huszonöt magyar dalát. Ezeknek a daloknak a szövegét Gyökössi Endre írta, a kité a debreczeni közönség régóta ismer erős hangú, egyszerű, de mély érzésű költeményeiből. A nóták dallamát egy ifju budapesti zeneszerző: Lengyel Dezső szerezte, a kinek a neve még ma új hangzású, de nem adunk neki sok időt: szárnyára kapja hir és széthordja az egész hazában.

Lengyel Dezső mindenekelőtt erős tehetségű, művészetéért szívével, lelkével rajongó ember. Hozzájárul ehhez nagy zenei képzettsége s a classicus zenei remekművek erős ismerete. Eddig valami öt munkája forog közkezen és közzsájon. Nagybárá népdalok.

Azonban, ismerve tehetségének széles mederben való hullámzását, azt mondhatjuk: ő ha valamikor remeket alkot, a magasabb fokú zenében alkotja azt. Egy magyar tárgyú, magyaros motívumokból teremtett zenéjű operettje már készen várja színpadra hozatalát. Ez a zene, operettszerű jellege mellett is nagy arányokban hullámzó, széles hangszínekkel festő zene. Ugyancsak most dolgozik Lengyel egy nagyobb szabású operán, melybe egész tudását, tehetségének minden hatalmát belefekteti. Ezek után azt hinné az ember, hogy Lengyel Dezső aligha tud jól népdal zenét írni. Epugy, mint ahogy azt lehetne gondolni a nagy operaénekesekről, hogy azok szájában az egyszerű népdal elveszti üdőségét, varázsát. Pedig nem így áll a dolog.

A gyönyörű hangú operaénekes meg tud rikatni a „Cserebogár, sárga cserebogár“ dallamával; a nagy arányokban dolgozó Lengyel Dezső is meg tudja hódítani a szíveket kisebb dalaiival. Mind a huszonöt nótájában ott zeng, ott zsong valami az alföldi erdők zugásából, a pusztai szélnek sohájából. Nem lehet ezeket a dalokat egyenesen népdaloknak mondani; nem lehet tisztán műdaloknak sem. A kettő közt állnak, néha már a szövegben megszólaló hangnál fogva is. De hogy egytől-egyig fülbemásozok, eddig még el nem győtrött dallamuak: azt tagadni nem lehet. S a legnagyobb érdeme Lengyelnek az, hogy a szöveggel, a szövegnek mondhatni minden szavával any nyira össze tudja csendíteni a dallamot, mintha csak szöveget, nótát egyszerre teremtett volna ő maga. Bele tudja magát élni a szövegíró lelki, hangulati világába. Nagy szerencse ez egy zeneszerzőnél!

Gyermek-szinielőadás Hajdúnánáson.

(Levél.)

Aug. 28-án Hajdúnánás városnak minden szépért és jóért lelkesedő közönsége egy költészettel teljes, igénytelenségében is végtelenül megkapó ünnepségben gyönyörködött, melyet az ev. ref. elemi leányiskola növendékei rendeztek iskolaszéki elnökük, Pákozdy Lajos, ev. ref. lelkész tiszteletére. Nevenapja alkalmából nyújtották át neki halájuk és szeretetük virágaiból font koszorúkat, viszonzásul azért a nemes szeretetért, melylyel az ekesen szóló ősz pásztor az ő iskolájuk iránt van.

Szeretetük és halájuk tolmácsolására

segítségül hívták Poésis és Thália istenszszonyokat, kik ez édes babáknak igaz kedvvel jöttek segítségükre. Előadták M u r a i Károlynak két gyermek-vigjátékát, a „Parisi baba“-t s „Az új nevelő“-t és K o z m a Andornak „Egércinczogás“ című gyermek tréfáját.

A gyermekelőadások legsarkalatosabb hibája, a sivitó darálás helyett ezek a kedves kis „művésznők“ bámulatos közvetlenséggel és természetességgel mondták el mondanivalójukat az összhangzatos, gyorsan perdülő előadás keretében Ritka biztossággal beszéltek, mozogtak és cselekedtek. Majd végtelenül ügyes arzzjátékukkal, majd a gyermeki lélek rejtezkedő világának sokszor sziporkázó, szinte genialis kiszökkenésével tartottak jóízű derűtségben a jól kiérdemelt tapsokkal nem fukarkodó közönséget. Nem volt köztük egy sem, kit teljes dícséret nem illelne s csak mint a kiválók közt a legkiválóbbak legyenek itt megemlítve: Répassy Margitka, egy született bájos kis soubrette, Répassy Rózsika, ez az ügyes kis komika, Kócs Zsuzsika, egy csókolni való miniature szobaciczka, Kovács Margitka, temperamentumos, ügyes magyar szőlőjáért s Szücs Emmike és Somogyi Erzsike, gyönyörű megjelenésükért. A közreműködő fiúk közül a legtöbb taps jutalmazta a Berencsy Pista ügyes, bohó mokait.

A három vigjáték után három élőkép mutatott be, melyeknek tárgyai „Álom“, „Hit, remény, szeretet“ s a „Négy évszak“ voltak. Ha technikai tekintetben némileg fogyatékosak voltak is, bőven kárpótlak érie a bengáli fény ragyogásában megjelenő gyönyörű gyermekarcok.

Az előadást „Üdvözlő“ vezette be s „a növendékek hódolata“ zárta be, melyre az ünnepelt néhány szívből jött s szívhöz szólott szóval felelt. Nemes szerénysége ebben az ünnepélyben nem személyének, hanem egy magasztos eszmének: a nevelés megbecsülésének ünneplését látta. Az kétségtelen, hogy az ünnepségnek ez volt eszmei tartalma; de az eszmék mindig embelekben élnek, munkálkodnak és hatnak s azt az eszmét, melyet ünnepeltünk, méltón ünnepeltük ennek a férfiaknak személyében is.

Az ünnepélyt virradtig tartó tancz követte, melyben a megjelent közönségnek apraja-nagyja kitartó jó kedvvel vett részt.

Voltaképen két mozzanat, két fontos tanulság kedvéért tartottuk érdemesnek hosszabban foglalkozni ez ünnepséggel, mely nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is fényesen sikerült. A körülbelöl 150 koronát tevő tiszta jövedelem a városunkban felállítandó Kossuth-szobor alapját gyarapítja.

Ime, a magyar nemzet édes atyjának áldott emlékére a gyermekek is meghozzák a maguk áldozatát, ők is kivesszik részüket abból a munkából, melynek czélja az, hogy halandó alakjában is megőrizze szemünknek a lelkünkben élő halhatatlant! A másik mozzanat a következő. A kisvárosi társas élet széthuzása, hóbortos nagyozolása, sivár üressége s más ezer nyomorusága között jól esik látnunk ezt a nemsokára szárnyára kelő új nemzedéket, mely a művészet szeretetétől, az igaz érdem megbecsülésétől, a szép és jó iránt való fogékonyságtól megnesemesített lélekkel ezek közül a társadalmi mizériák közül bizonyára igen sokan felül tud majd emelkedni s a fiatal lány társadalmi hivatását többnek érzi unalmas jó urok kávésnékeségénél.

Az egész ünnepély rendezéséért a legigazabb és legmélyebb köszönet illeti azt a két, hivatását igazán átérző testvért, Csontos Margit és Agnes tanító-kisasszonyokat, kik a vakáció nyugalmat feláldozva, az ügybuzgóságnak, a szeretetnek, a türelemnek

csodálatos mértékével, a rátermettségnek, a finom izlésnek ritka adományával s a gyermeki lélek mély ismeretével buzgólkodtak az ünnepély létrejöttén.

—ki—s.

CSARNOK.

Régi történetek.

Irta: **Morvay Károly** 48/49-es honvéd huszáraltiszti.

VI. (Világos után . . .)

A meddig szemmel belehet látni: szennyes, iszapos víz borítja a volt Szamosközi járást. Itt-ott egy-egy torony nyele emelkedik ki, a min meg akad a szem.

Félig a vízbe merült mezei boglyák sötétlenek a láthatáron. (Ezeknek már nem sok hasznát veszi a gazda.) Az ebtejkóró kimagaslik a vízből, tetejétől a víz színéig és mintha csak rá lenne fúzve, oly sűrűn csüng az eleven mezei egér a kóroszáron.

A lesuhanó iszapba belévonit a bogja tetejére menekült kiébezett eb. A ragadozó madár is vijjongva csap alá még egyszer az egyenlőn rakott kórókra, lekomáját a víz színén uszó véres vonal jelzi.

Az est beállt. Nagy csendesség ült a víztömeg felett. Csúpan a figyelő ember vehetné ki a lassu ütemszerű csobogást, mit az evező lapát okoz. Csónak közeledik a községet védő árokhoz. A csónakot a sötétben is látó szem és biztos, edzett kar kormányozza.

Az árvizkirály Pásztor Mózes lélekvesztője himbálódik a vizen . . . E határnélküli víz az ő birodalma. Ilyenkor van csak a vén halász elemében! Szent zsolozsmákat énekel, a mit el el kap az esti szellő — messze elhallik. Így kér áldást az urtól a teszi-veszjére . . . Most azonban nem ilyen utja akadt. Menekülteket szállit . . . Egy jól vezetett erős lökessel a csónak feltúrta az árok partját. Az öreg kipattant a kötéllel és egy ösmert vén fúzfa oldalához kötötte lélekvesztőjét, halkan ezt mondván: — Helyt vagyunk, kövessenek nyomban engem!

A két bentülő hangnélkül szállt ki.

Egy sugár ifju és egy szépnövésű nő . . . Pusztá telek volt 1849-ben az a hely a melyen felvezett őket a falu uczájára. Ez évben csendes volt az utca és észrevétlen zörgethetett Pásztor Mózes a pap ablakán.

A „jelre“ kinézett a kitárt ablakon a lelkész és gyertya kisugárzó fényénél észre vett három alakot.

Pásztor Mózes az ablak alól sugdosott a papnak.

— Ezeket rögtön átkell tenni a Szamoson. — A szamoszegi pap már értesülve van. Tiszteletes Uram pedig napkelte elől vissza fordul! Jó éjszakát! Ezen szó után odább állt.

A lelkész az utcára lépett a váratlan, de nem szokatlan látogatást fogadni.

— Jöjjenek utánam, igyekezzenek velem egyszerre kilépni.

Beeresztette őket, de rögtön az oldal világnélküli szobácskába tessékeltte őket, mondván:

— Maradjanak itt csendesesen, míg a lovakkal készen lesznek, úgy gondolom, valamelyik „szaglász“ neszöket vette . . . de van itt ilyen alkalomra is számítva: ehség és szomjuság enyhítő élelem. Tessék hozzá látni! Az ajtót azomban behuzom, sötétben is megtalálják . . .

A lelkészen kívül az éjjeli vendégekről egy lélek sem tudott. Kis idő múlva ujra belépett a pap.

— Készen vagyok, indulhatunk!

Az udvaron befogva állott a ló s felszálltak mind a hárman és léptetve mentek végig az utcán, csak azután eresztette meg a fiatal tüzes lovakat tiszteletes uram... Napkeltére azonban visszakerült, óvatosságból negyedrészt boglya szénát a rétről felrakott, hogy az ébredő családjának elmondhassa:

— Az árapadást voltam nézni fiaim!

A menekülteket egyik református lelkész a másikra biztatva ezek mind lelki ösmeretesen közbejártak, hogy a szegény üldözöttek czélhoz érjenek... Késő estve érték Miskolcra be. Csak egy pislakoló utcai lámpa világítja meg a ház homlokzatán pompázó czéget. „Bartha Mihály csizmadia mester“... Váltig tessékeltte Bartal Andor, a deli honvéd főhadnagy ur, a hitese felesegét, de az éles asszony szem eleget látott.

Nagy lett az öröme Bartha Mihály mester uramnak, mikor a fia bemutatta a feleségét.

Az öreg ur nem tudott eltelni velök, alig tudott ki kaszolódni az öleletéből.

Szerencséjére a menyje asszonynak (született Zuóni Bella kisasszonynak); mert ez erős támaszték nélkül menten elajul.

Hogyne? ... Bartal Andor honvéd főhadnagy ur gyámszülei előtt nem így beszélt a szüleiházról mikor, az összekelésbe azok beleegyeztek.

— Egy betűt hibáztam, sugta a feleségének, mikor magokra maradtak. Abban a hitben ragasztottam a nevemhez, hogy dicsőséggel megaranyozhatom.

Es akkor te se vetted volna tolem olyan rossz néven edes... Ki hitte akkor, hogy egész carrierünknek ilyen hamar vége szakadjon. Bocsass meg!

Egyikőjökre nézve sem lett volna előnyös, ha Bella dobra üti az esetet. A megtörténtem ugysem változtatható volna, tehát vissza csókoltta az urát és pör patvar helyett az öreg mesterrel tanácsot ültek... Harmadnap a változást a czég változás mondta el az utcának. Ott ragyogott aranyos betűkkel az új czéger:

„Bartha Mihály csizmadia mester és fia!“

Nem ütközött meg azon senki; nem is firtatta senki az eredetét. A szófukar öreg mester az előtt se igen beszélt fiáról (bár Kassán hallgatott jogot) arról, sem mikor beállott honvédnek; de ha éppen ki nem térhetett a válasz elől, csak ennyit mondott:

— Oda van vándorolni! ...

Vándorolt is szegény. Es még jó hogy így ütött ki sorsa; mert abban a zürzavarban sok olyan furcsa dolog esett meg, a mi nem végződött ilyen jól.

(Folyt. köv.)

Gróf Dégenfeld József és dr. Balányi Miklós

Erzsébet szőlő telepének elárusító helyisége

DEBRECZENBEN

Simonffy-utcai 1-só számú városi bérház 3 ik sz. bolthelyiségében

MEGNYILT

s naponként

friss csemege szőlő

olesón kapható.

Két középiskolai tanuló elfogad teljes ellátásra intelligens gyermektelen orth. izr. házaspár. Czím a kiadóhivatalban.

Teljes ellátásra két fiu elvállaltatik egy izr. családnál a reáliskolával szemben. Czím a kiadóhivatalban.

Fűszerkereskedő fiatal segéd azonnali belépésre felvétetik. Czím a kiadóhivatalban.

Ritka alkalom!!

Leszállított árak!

Finom francia batiszt
divatos új mintákban
27 és 32 kr.

Francia delinek
divatos új mintákban
37 és 45 kr.

Jó mosó zefirek
15 és 19 kr.

Bosznay J. és Társa
divatáruházában
Debreczen, Kossuth-u. 5.

Dr. Berger Andor
ügyvédi irodáját
Miklós-utca 4. szám alá
(kapu alatt balra)
helyezte át.

Iskolai
növendékek
fehérmű és ágymű
szükségletei
legjobban beszerezhetők úgy leányok mint ifjak részére

Kardos László
fehérmű és vászon nagykereskedésében
DEBRECZENBEN,
Kossuth-utca.

Nélkülözhetetlen a mosódákban.

Nélkülözhetetlen minden ruhatisztító intézetben.

Uj haladás!

CZEGLÉDY JÓZSEFNÉ

szabadalmazott

MOSÓSZERE

sehol se hiányozzék.

Uj találmány mosószer, mely felülmul minden eddigi más mosószert, nélkülöz minden más mosó anyagot, szappant, szódát, sziksót stb. A ruhára ártalmatlan és előrt nem tartalmaz.

Ezen szer használatával fele idő megtakarítható, felényibe kerül s mégis sokkal szebb, fehérebb, mert a legszennyesebb olaj, zsír, rozsdá, vagy más peccsétet a ruhaneműből kiveszi.

Ezen szerből 1 kgr. 400 darab ruha kimosásához elegendő.

Jóságát számtalan elismerő levél bizonyítja.

Ara 1 kgr. dobozban 1 kor.	Üres jó doboz visszavételek 1 kgrmos 12 filléért
" 1/2 " " 50 fill. " " " 1/2 " 8 "	
" 1/4 " " 26 fill. " " " 1/4 " 5 "	

használati utasítással.

Kapható a készítőnél, Czeglédy Józsefné fűszerüzletében Debreczen Czegléd-utca 11 sz., valamint Bán Kálmán, Csanak József, Félegyházi János, Geréby Fülöp utódai, Göcsey István, Kontsek Géza, Kertész Sándor, Lusztig és Bán, Lelesz László, Nagy Imre, Rankai Béla, Róth Antal, Tóth Kálmán, Várray János, Várray József urak üzletében.

Ismét eladók megfelelő kedvezményben részesülnek.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Makkoltatásra

Hevesmegye Lelesz község határában 860 kat. holdnyi terület
— holdanként 4—5 hektoliterre becsült — kiadó.

Bővebb felvilágosítással szolgál

Grosz Jónás, Bekölcze (u. p. Egercsehi.)

11985
1903.**Árlejtési hirdetmény.**

Debreczen sz. kir. város által a 9601/1903. sz. t. végzés folytán az Ondódon tervszerint építendő iskola munkáinak biztosítása céljából zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A teljesítendő munkálatok a következő összegekkel vannak előirányozva :

Megnevezés	Föld-, kő- míves, burkoló munkák		Ács munkák		Bádogos munkák		Asztalos, lakatos, mázoló és üveges munkák		Összesen	
	korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.
Iskola és tanítólakás .	15474	46	4147	64	1255	80	2055	—	23470	44
Istálló épület	1489	59	595	16	173	50	200	—	2458	25
Arnyékszék	981	09	115	28	92	46	385	20	1574	03
Fasszin	—	—	362	43	—	—	—	—	362	43
Sertés és baromfiól .	—	—	270	—	—	—	—	—	270	—
Kerítés	—	—	1378	20	—	—	—	—	1378	20
Munkanemenként összesen	17945	1	7406	25	1521	76	2640	20		
Együtt	—	—	—	—	—	—	—	—	29513	35

azaz Huszonkilencezerötszázötvenhárom korona 35 fillér.

Ajánlattevő épületenként minden munkanemre külön-külön vagy az összes munkákra együttesen.

A pályázatban részt vehet minden kellő képesítéssel bíró vállalkozó iparos. Írásbeli zárt ajánlatok fogad atnak el, melyekben az ajánlatba hozandó egységárak vagy százalék engedmény betűvel és számmal tisztán olvashatóan kiirandók. Pályázó köteles ajánlatában kijelenteni, hogy a tervet, költségvetést, vállalati feltételeket és a helyi viszonyokat ismeri s azokat magára kötelezőnek elvállalja.

Minden ajánlattevő köteles az előirányzati összeg 5%-át bánatpénzül készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban a városi házipénztárnál letenni s a letétjegyet ajánlatához mellékelni. Ily letéteket a városi házipénztári hivatal szeptember 9-én délelőtt 11 óráig fogad el.

A szabályszerűen bélyegzett írásbeli zárt ajánlatok f. évi **szeptember hó 9-én d. u. 4 óráig** a polgármesteri hivatalhoz nyújtandók be, a beérkező ajánlatok folyó évi szeptember hó 9-én délután 5 órakor a városháza nagytanácsstermében nyilvánosan bontatnak fel.

Elkészve beadott távirati- vagy utóajánlatok, valamint kellően fel nem szerelt s kétes kifejezéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül szabadon választhasson vagy azok mellőzésével a munkák biztosítására másképen intézkedhessék.

Minden ajánlattevő ajánlatának a felbontástól számítandó 30 napig kötelezettségben marad.

A terv, költségvetés és vállalati feltételek a mérnöki hivatalban (Simonffy utca 2/b II. emelet 13. ajtó) a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ahol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Debreczen, 1903. augusztus hó 27-én.

A városi tanács.

— Intézeti —
leány és fiu kelengyék
az intézetektől kapott
előírás szerint
készen kapható és megrendelhető
Donogán és Somossy
Kunz József és Társa utódai cég
fehérmű osztályában
Debreczen, Kistemplom bazár.

Millió hölgy

használja a „Feolin“-t. Kérdezze meg orvosát, hogy nem-e „Feolin“ a legjobb cosmetikai szer a **bőr, haj és fogaknak**. A legtisztátabb arc és legesenyébb kezek azonnal aristokratikus finomságot és formát nyernek a „Feolin“ használatával. „Feolin“ 42 legnemesebb és legfrissebb növényből összeállított szappan. Kezünknek, hogy a „Feolin“ használatát után az arczról a **ránccok és redők, bőrtüszők, pattanások, orrvörösség** stb. nyomtalanul eltűnik. „Feolin“ a legjobb fejhajtisztító, fejhajpólo és hajszépítő szer, meggátolja a haj kihullását, kopaszodást és fejfájásokat. „Feolin“ a legtermészetesebb és legjobb fejtisztító szer. Aki a „Feolin“-t rendszeren szappan helyett használja, fiatal és szép marad. Kötelezzük magunkat a **pénzt azonnal visszaadni**, ha a „Feolin“-nal nem lesznek megelégedve. Ara 1 drb. 1 kor., 3 db. kor. 2.50, 6 db. kor. 4.—, 12 db. k. 7.—. Postadíj 1 db-nál 20 fill., 3 db-tól felfelé 60 fill. Utánvétellel 60 fillérrel több. Szétküldési főraktár :

Feith M. Bécs

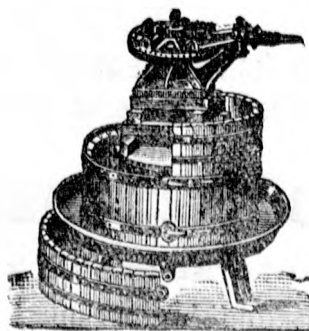
VII. Mariahilferstrasse 38.

Raktár Debreczenben : Tóth Béla gyógyszerháza,
Muraközy László gyógyszerháza a Naphoz.

BÄCHER RUDOLF,

kir. szab. ekegyára

Ajánlja
legjobb szerkezetű
borsajtó
és
szőlőzúzót

elpusztíthatlan páncél kormányu, tegelyacélféjű **E K É I T**, — hirneves

UNICUM-DRILL sorvető gépeit, valamint minden egyéb gazdasági eszközeit.

Kedvező fizetési feltételek !

Előzékeny kiszolgálás ! Képviselő : **RAHMER SÁNDOR.**

MELICHÁR FERENCZ,

kir. szab. vetőgépgyára.

Bizományi gépraktára :

Debreczen,

Piacz-utca 26. szám.

a nagytőzsde udvarán.

